

در ذهنها تداعی می‌شود، منظومه‌ای که بعد از سروده شدن، مرزها را در نور دیده و یکی از شاهکارهای شعر فولکلوریک جهان شده و در ادبیات ترکی با نظیره گویی‌های پیشماری که از آنان شده، موضوع و فصلی نوین گشوده شده است.

پیش از این در کیفیات روحی استاد شهریار گفته شد که وی دوران کودکی خود را در محیط سنتی روستا گذرانیده و آداب و رسوم جامعه آذربایجان در ضمیر او نقش بسته است و بالطبع همین فرهنگ و سنت مردم در آثار ترکی و فارسی او بخصوص منظومه حیدربابا منعکس شده است.

منظومه حیدربابا، قاموسی از سنتها و آداب و رسوم، روابط صمیمی مردم، داستانها و باورها، بازیهای کودکان محلی، جوانمردیهای بزرگان سرزمین اجدادی، افسانه‌ها و سمبلهای مردانگی، درد غربت و جدایی از ایل و تبار، جلوه‌های طبیعت به هنگام فصول مختلف سال، سر و صدای دورناها و احشام، نصیحتها و پندهای شاعر از زندگی و غیره است:

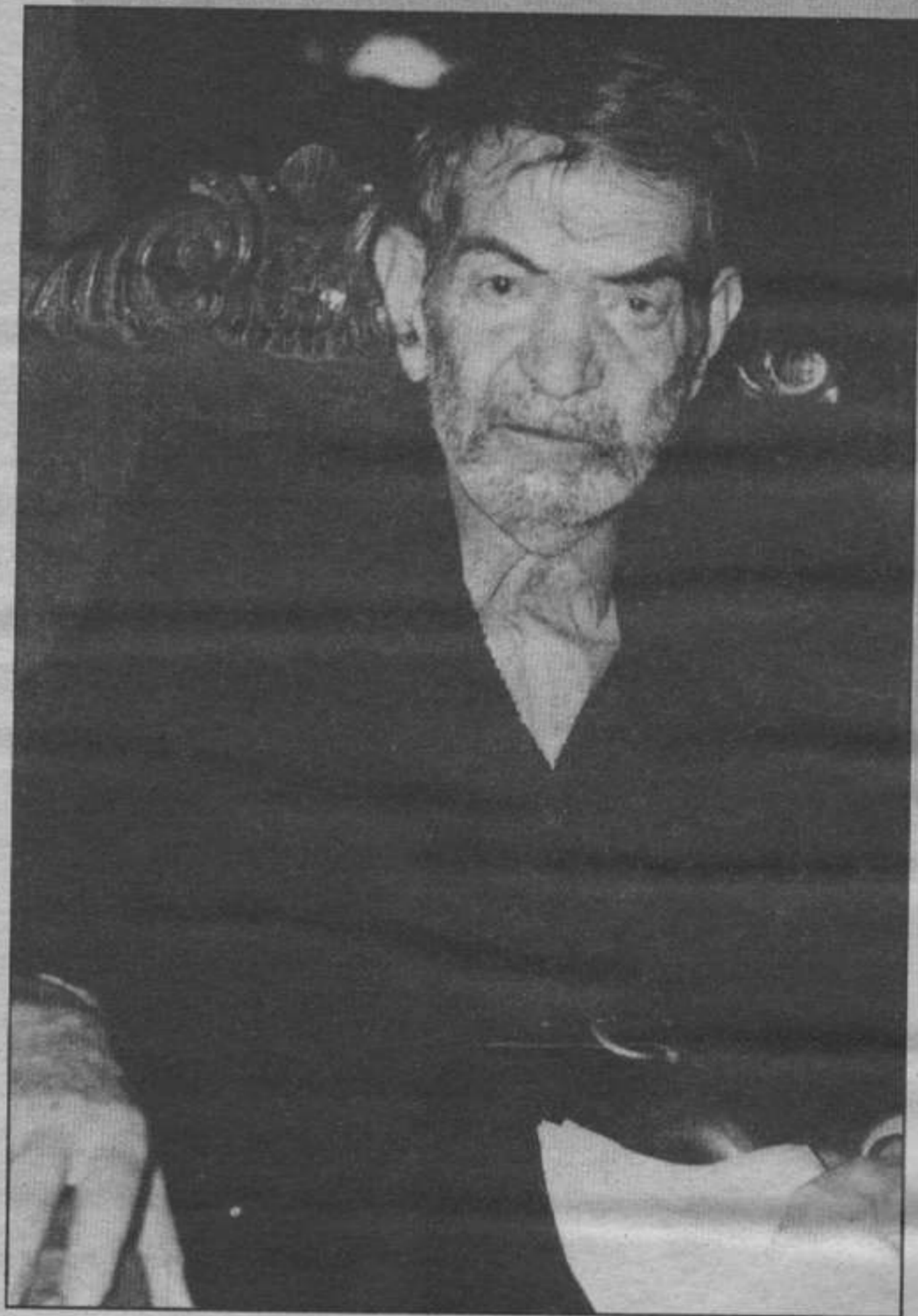
حیدر بابا گویند بوتون دو ماندی
گوندریمیز بیر - بیریندن یاماندی
بیر - بیریزدن آیریلمایین، آماندی
یاخشیلیغی الیمیزدن آلب لار
یاخشی بیزی یامان گونه سالیلار
بیر اوچایدیم بو چیرینان یئلین
باغلاشایدیم داغدان آشان سنلین
آغلاشایدیم اوزاق دوشن انلین
بیر گوزیدیم آیریلغی کیم سالدی
اولکه میزده کیم قیریلدی کیم قالدی

به لحاظ فولکلوریک بودن منظومه حیدربابا، شهریار در آن از زبانی ساده و عامه فهم و تشبیهات محسوس و طبیعی استفاده کرده است و در مقابل در منظومه "سهندیه" از زبانی ادبی و تشبیهاتی وزین فایده جسته است. به عبارت دیگر حیدربابای شهریار منظومه‌ای برای عموم مردم، و سهندیه، شعری برای خواص از ادیبان و اهل هنر است.

حیدربابا، گون دالبوی داغلا سین
اوزون گولسون، بولاقلارین آغلا سین
اوشاقلارین بیر دسته گول باغلا سین
یئل گلنده وئر گتیر سین بویانا
بلکه منیم یاتمیش بختیم او یانا
شعر فولکلوریک استاد شهریار به منظومه حیدربابا خلاصه نمی‌گردد، بلکه در دیگر اشعار ترکی و فارسی وی آثار فرهنگ و آداب و رسوم آذربایجان نیز دیده می‌شود:

تور کون مثل، فولکلوری دنیادا تک دیر
خان یورقانی، کند ایچره مثل دیر، متیل اولماز
پیشمیش کیمی، شعرین ده گرک داد. دوزو اولسون
کند اهلی ییلر لر کی دوشابسیز خشیل اولماز
دوز و اقتدا دلار تاختا. تابق ادویه ایله
اوندا کی ننه م سانجیلانار زنجفیل اولماز

کلیات اشعار ترکی شهریار. ص ۶۱

عصبی، اشک تجلیل، رفاندم اسلامی، عقربک دقیقه شماران ساعت و دهها و صدها ترکیب و اصطلاح دیگر ...

سلام ای جنگجویان دلاور
نهنگانی به خاک و خون شناور.
سلام ای صخره‌های صف کشیده
به پیش تانکهای کوه پیکر.
صف جنگ و جهاد صدر اسلام
صف عمار یاسر، مالک اشتر.
بقرآن وصف او "بنیان مرصوص"
صف مولا علی، سردار صفدر.
صفی کانبجا بفرمان نیست گوشی
مگر گوشی که با فرمان رهبر.
صفی کانبجا میان آتش و دود
در آویزد دل از دادار داور.

دیوان شهریار. ج ۳ ص ۲۷۰

۵. بُعد فولکلوریک

وقتی سخن از استاد شهریار
پیش می‌آید، بدون تردید
"منظومه
حیدربابا"

توجه اینکه در اکثر این اشعار بخصوص آنهایی که مربوط به جبهه و جنگ است، بیانی حماسی دارد که آن از اقتضای شعر رزم شمرده می‌شود. و با توجه به مقتضیات زمان، از اصطلاحات و ترکیبات زبان گفتار متأثر شده و با طرز تعبیر خاص و صور خیال نوین که در زبان شعر برای خود قائل بوده، از دیگر شاعران ممتاز گشته است. ترکیباتی مانند صخره‌های صف کشیده برای رزمندگان، تانکهای کوه پیکر، کشتی فضایی برای هواپیماهای جنگی، خروشان سیل و طوفان صرصر و همچنین جنگل و درختان تناور برای ملت، تانکها بافته چون کارگه جولاهی، سیستم تخذیری و جنگ